

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XVIII., číslo 15

25. 7. 2021 / neprodejné

Z OBSAHU	Překročit stín Druhého vatikánského koncilu	06
	Odpadlictví elit	08
	Co nás může německý antikaticismus 19. století naučit o naší církvi?	11

Foto: Samuel Soukup / Člověk a Vira

Celibát? Kdepak, duchovní vlašnost!

Druhá půle června a začátek července se v českých a moravských zemích tradičně nese ve znamení kněžských svěcení a primičních mší svatých. Každý rok je to velice radostné a emocemi naplněné období, tento rok to pro mě osobně ale bylo o něco intenzivnější, jelikož tím, kdo ležel na katedrálním koberci, jsem byl já.

Jáhenské a kněžské svěcení je výrazným milníkem v životě svěcence. Končí seminární život a začíná tím ten kněžský. Končí seminární formace a začíná ta kněžská. Tato trvalá kněžská formace by pak měla být postavena mimo jiné na modlitbě, studiu, duchovním vedení a pravidelném přistupování ke svátosti smíření. Potřebu všech těchto vyjmenovaných aspektů jsem měl možnost zaku-

sit již během jáhenského roku a snad se nemýlím, když očekávám, že v kněžství budou potřeba možná ještě více.

Když jsem přišel z teologického konviktu do pražského semináře, bylo první kázání tehdejšího otce spirituála krátké a velmi úderné: „Duchovní život. Bohoslovec a kněz bez duchovního života nemůže obstát. Bez duchovního života vám radost z kněžství vydrží pět let, za dalších pět let budete žádat o laicizaci. Amen.“ Kolikrát už jsem si na tato slova vzpomněl, když se mi nechtělo modlit, když se mi chtělo odkládat svátost smíření, když jsem slyšel o odchodu spolubratří z kněžské služby... Ne, nechci soudit, spíše se ptám, jaký budu já za oněch pět nebo deset let? Když jsem se poprvé bavil s jedním knězem o svém povolání, upo-

zornil mě na to, že největším pokušením v kněžství není porušení celibátu, ale duchovní vlašnost. Tehdy jsem nechápal, nyní se mi smysl těchto slov začíná objasňovat.

Prosím tedy vás čtenáře, abyste na nás letošní novokněze pamatovali ve svých modlitbách, protože bez nich bychom to měli velmi těžké. A pamatujte na nás nejen v začátcích naší kněžské služby, ale i nadále, abychom také v kněžské službě zemřeli. Panno Maria, královno kněží, oroduj za nás!

*P. Mgr. Václav Ignác Šustr
farní vikář v římsko-katolické farnosti sv.
Jakuba Staršího v pražských Stodůlkách
a kaplan v Církevní mateřské škole
Srdíčko*

Pozdrav arcibiskupa Graubnera ke Světovému dni prarodičů a seniorů

V neděli 25. července 2021 se bude slavit první Světový den prarodičů a starých lidí, který koncem ledna vyhlásil papež František a zvolil pro něj motto parafrázující Ježíšova slova z Matoušova evangelia: „Já jsem s tebou po všechny dny“ (srov. Mt 28,20). Olomoucký arcibiskup a předseda ČBK Jan Graubner k této příležitosti připravil své videoposelství, ve kterém všechny seniory a prarodiče zdraví a představuje jim papežovo poselství pro tento den.

„Na staré lidi se mnohdy zapomíná, nepamatujeme na toto bohatství předávaných a uchovávaných kořenů. Proto jsem se rozhodl ustavit Světový den prarodičů a seniorů, který se v celé církvi bude konat každou čtvrtou neděli v červenci, v blízkosti liturgické památky sv. Jáchyma a Anny, Ježíšových prarodičů,“ prohlásil papež František ve své promluvě po modlitbě Anděl Páně letos 31. ledna a dodal: „Je důležité, aby se prarodiče setkávali s vnuky a naopak, protože, jak říká prorok Joel, prarodiče před svými vnuky sní a mají vidění, kdežto vnuci poté, co načerpají z prarodičů sílu, jdou dál a prorokují.“

K oslavě Světového dne seniorů a nemocných Svatý otec také zveřejnil své poselství a rovněž modlitbu – její text je k dispozici níže. Vyhlásil také možnost získat plnomocné odpustky. Za obvyklých podmínek (svátostná zpověď, svaté přijímání a modlitba na úmysl papeže) je mohou pro sebe nebo pro duše v očistci získat věřící, kteří se při této příležitosti zúčastní papežské mše svaté ve Vatikánu

Foto: © Dominik Novak / Člověk a Vira

anebo jiných oslav po celém světě. Pro získání odpustků stačí také strávit přiměřené množství času návštěvou nebo virtuálním kontaktem se staršími lidmi v nouzi nebo v obtížné situaci. A odpustky mohou získat i staří lidé, nemocní a všichni, kdo z vážných důvodů nemohou opustit své domovy a obětují své modlitby, bolesti a utrpení milosrdnému Bohu, když se duchovně zúčastní oslav tohoto světového dne, zejména papežské liturgie přenašené médii.

Modlitba k prvnímu Světovému dni prarodičů a seniorů 25. července 2021

Děkuji ti, Pane, za útěchu tvé přítomnosti: i v časech osamocení jsi ty mou nadějí a důvěrou, jsi mi skálou a útočištěm od mládí!

Děkuji ti, že jsi mi dal rodinu a požehnal mi dlouhým životem. Děkuji ti za

chvilé radosti i těžkostí, za sny, které se v mém životě již splnily, i za ty, které mě teprve čekají. Děkuji ti za tento čas obnovené plodnosti, ke kterému mě voláš.

Dej mi, Pane, více víry, učiň mě nástrojem svého pokoje, nauč mě, jak objímat ty, kdo trpí víc než já, jak nepřestávat snít a o tvých divech vyprávět novým generacím.

Chraň a veď papeže Františka a církve, aby světlo evangelia dosáhlo až na konec světa. Sešli svého Ducha, Pane, ať obnoví svět, aby se utišila bouře pandemie, chudí došli útěchy a skončily se války.

Podpírej mě v mé slabosti a pomáhej mi žít naplno každý okamžik, který mi dáváš, v jistotě, že ty jsi se mnou po všechny dny až do konce věků.

Amen.

Monika Klimentová
cirkvev.cz

Massimo Giovanni Fusarelli novým generálním ministrem františkánů

Novým generálním ministrem řádu menších bratří pro šestileté období 2021–2027 se stal otec Massimo Giovanni Fusarelli. Zprávu o jeho zvolení podal kardinál João Braz de Aviz, prefekt Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života, který byl papežským delegátem pro letošní generální kapitulu Řádu menších bratří (OFM). V úřadu vystřídá amerického františkána Michaela Anthony Perryho,

kteří stál v čele řádu od roku 2013.

Papež František zaslal novému generálnímu ministru řádu menších bratří blahopřejný telegram, ve kterém jej ujišťuje o svých modlitbách a připojuje přání, aby mu Pán pomáhal a chránil v jeho službě. „Serafínský otec, sv. František, kéž je vám posilou při vedení Jeho bratří,“ čteme v závěru papežského telegramu.

Massimo Giovanni Fusarelli se narodil 30. března 1963. S řádem menších

bratří se seznámil ve farnosti sv. Františka v Tivoli a posléze se rozhodl k řeholnímu životu ve františkánském řádu. První sliby složil 30. července 1983. Po ukončení noviciátu studoval filozofii a teologii na Papežském ateneu Antonianum, kde v roce 1988 získal bakalářský titul z teologie, a později licenciát a následně doktorát z patristické teologie na Patristickém institutu Augustinianum (v roce 1992). V letech 1991–1996 vy-

učoval patristickou teologii na Institutu náboženských věd na Antonianu. Angažoval se rovněž v pastoraci povolání a mládeže, jak na celonárodní italské úrovni, tak v rámci františkánského řádu. V letech 2003–2009 působil v generální kurii řádu jako generální sekretář pro formaci a studia Řádu menších bratří.

Od roku 2009 do roku 2013 žil na východním okraji Říma, v Torre Angela, v malé komunitě, která se věnuje chari-

tativní práci, prvnímu hlásání evangelia a službě rodinám. Po zemětřesení ve střední Itálii pracoval spolu s dalšími bratry od října 2016 do srpna 2017 mezi lidmi zasaženými touto přírodní katastrofou. Jeho posledním působištěm byla římská farnost San Francesco a Ripa, kde zodpovídal mimo jiné za projekt pro přijímání lidí v nouzi „Ripa dei Settesoli“.

Vatican News

Zemřel kardinál Laurent Monsengwo

Ve věku 81 let zemřel v neděli 11. července 2021 ve francouzském Versailles emeritní arcibiskup Kinshasy, kardinál Laurent Monsengwo. Oznámil to jeho nástupce na arcibiskupském stolci v Kinshase kardinál Fridolin Ambongo: „S hlubokou bolestí oznamuji katolickému křesťanskému společenství a všem lidem dobré vůle zprávu o smrti kardinála Laurenta Monsengwa,“ napsal na Twitteru.

Zpráva o smrti kardinála Monsengwa konžskou církev zaskočila, přestože se vědělo o jeho nemoci a následné hospitalizaci v Paříži na začátku července.

„Myslím, že kardinál Laurent byl skutečně muž Boží, který věřil v Boha i člověka, v důstojnost lidské osoby. Celý svůj život věnoval pozvednutí svých bratří prostřednictvím integrální evangelizace, ale také prostřednictvím boje za spravedlivější a bratrštější svět,“ řekl Vatikánskému rozhlasu kardinál Ambongo.

Kardinál Monsengwo se narodil v roce 1939, v roce 1963 byl vysvěcen na kněze a v únoru 1980 jej papež Jan Pavel II. jmenoval biskupem. Zastával nejprve funkci pomocného biskupa v Inongu a poté Kisangani, kde se posléze stal arcibiskupem a nakonec byl jmenován metropolitou hlavního města Kinshasy. Zastával také úřad předsedy SECAM, symposia biskupských konferencí Afriky a Madagaskaru. Kardinálem jej jmenoval papež Benedikt XVI. v listopadu 2010. O dva roky později byl pozván do Vatikánu, aby vedl duchovní cvičení pro papeže a římskou kurii. Kardinál Monsengwo zastupoval rovněž africký kontinent v rámci Rady kardiná-

Foto: IGHE / twitter

lů, jmenované jako poradní orgán papeže Františka. Na tuto funkci rezignoval v říjnu 2018 z důvodu věku.

Kardinál Monsengwo byl také prvním Afričanem, který získal doktorát na Papežském biblickém institutu v Římě. Proslul také jako zastávce svobody slova a otevřenosti, který hrál ve své zemi rovněž významnou politickou roli. Ještě relativně nedávno, 2. ledna 2018, pronesl nekompromisní projev, ve kterém odsoudil tvrdé potlačení katolických demonstrantů. „Přišel čas, aby pravda zvítězila nad systémovou lží, abychom vyšli z ochablosti a aby v Demokratické republice Kongo zavládl mír a spravedlnost,“ apeloval tehdy emeritní arcibiskup Kinshasy a zahájil tak ostrý boj konžské církve proti třetímu funkčnímu období Josepha Kabily. Boj, který nakonec skončil vítězně, neboť došlo k faktické politické změně.

Vatican News

SLOVO KNĚZE

Svět už nebude nikdy jako dřív...

Tuto větu poslední rok slyšíme často v souvislosti s Covidem a jeho mutacemi.

Jenže tato věta má každodenní (každohodinovou, každominutovou i každopikovteřinovou) platnost a rozhodně to není pouhá fráze. Svět se prostě mění, protože se pořád něco děje. Ať již naším přičiněním, či bez něho. Ctitelé Gréty a spol. by jistě po řádném rozpitvání všech uhlíkových a jiných našich stop na Zemi, přiřadili ke každému lidskému jedinci jeho citelné přičinění...

Ano, každý z nás se nějakým způsobem podílí na celoplanetárních změnách. Jsou změny, které až tak neovlivníme, třeba naše spotřeba kyslíku a vydechování skleníkových plynů, ale daleko kvalitativně horších změn se dopouštíme hříchem. Teď by mohl následovat celý seznam, ale to by bylo asi zbytečné, každý z nás ví, kde přesně ho bota tlačí...

Možná se mnou nebudete souhlasit, ale to, co citelně mění současný svět, je také strach z covidu a jeho opravdových i možných „přenašečů“. Jako bychom zapomněli, co říká Ježíš v Matoušově evangeliu: „A nebojte se těch, kdo zabijí tělo, ale duši zabít nemohou; bojte se toho, který může i duši i tělo zahubit v pekle.“ (Mt 10,28)

Ano, i covid může zabít tělo, ale přílišný strach o naše těla v souvislosti s covidem má potencionál zahubit i duši, popř. skrývá i možnost, že si „peklo“ vyrobíme svépomocí už tady na Zemi. A to snad nechce žádný z nás. Budeme-li se však upřímně snažit uvádět tuto Ježíšovu radu do svého života co nejdůsledněji, může se stát, že úvodní a již značně devalvovaná věta získá nový význam, třeba ten že svět už nebude nikdy jako dřív, ale bude lepší...

Evermod Jan Sládek

P. Mgr. Evermod Jan Sládek, OPraem. farář farností Lomnice nad Popelkou, Libštát a Nová Ves nad Popelkou

PROČ JE SV. JOSEF NAZÝVÁN „POSTRACHEM ZLÝCH DUCHŮ“?

10 věcí, které byste měli vědět o sv. Josefu

Papež František ustanovil, že od 8. prosince 2021 se bude slavit zvláštní Rok svatého Josefa, aby v něm všichni věřící v Krista mohli každý den upevňovat jeho příkladem svůj život z víry a v úplnosti plnit Boží vůli. Dosažení tohoto velmi žádoucího cíle podpoří v první řadě dar posvátných odpustků, který Apoštolská penitenciárie tímto dekretem, vydaným podle úmyslu nejvyššího pontifika Františka, dobrotivě uděluje pro celý Rok svatého Josefa. Plnomocný odpustek se uděluje za obvyklých podmínek (svátostné vyznání, přijetí eucharistie a modlitba na úmysl nejvyššího pontifika) věřícím v Krista, kteří se v duchu odvrátí od jakéhokoliv hříchu a budou se účastnit Roku svatého Josefa za okolností a způsoby, jak to určuje tato Apoštolská penitenciárie.

A co víte o sv. Josefu vy, abyste se mohli konkrétně inspirovat jeho příkladem? V tomto miniseriálu vám přinášíme 10 věcí, které byste vědět měli.

7. Proč je sv. Josef nazýván „postrachem zlých duchů“?

Misionáři, exorcisté i satanisté, ti všichni svědčí o moci přímluvy sv. Josefa proti dábelským silám.

Při litanii ke sv. Josefu mnohé překvapuje invokace „svatý Josefe, postrachu zlých duchů, oroduj za nás“. Co tento titul znamená? Přímluva svatého Josefa proti zlým duchům není dobře zdokumentovaná, ale byla do značné míry prokázána zkušenostmi. Například v knize z počátku 20. století nazvané *Jděte k Josefovi, našemu neochvějnému ochránci*, autor podává stručný přehled toho, jak se misionáři dovolávali jeho přímluvy, aby zahnal démonické vlivy. Svati pisatelé souhlasí s tvrzením, že přímluva sv. Josefa je účinným prostředkem ke svržení satanovy tyranie a k šíření království Ježíše Krista. Tuto skutečnost potvrzují četné důkazy, v jejichž důsledku se cír-

Fotot: marienerscheinung.info

kev dovolává tohoto svatého patriarchy a přisuzuje mu titul postrach zlých duchů. Misionáři v [pohanských] zemích jednomyslně uznávají pomoc, které se jim v tomto smyslu od svatého Josefa dostává. P. Donald Calloway potvrzuje tuto souvislost tím, že ukazuje, že sv. Josef sehrál klíčovou úlohu v životě bl. Bartola Longa, bývalého satanského kněze. Calloway v článku pro FOCUS píše, že „Bartolo byl také sv. Josefovi velmi oddán, denně se k němu modlil a obzvláště se mu líbil jeho titul ‚Postrach zlých duchů‘. Svatého Josefa měl tak rád,

že každému říkal, aby v boji s pokušením jakéhokoli druhu šel za Josefem.“ Longo údajně řekl: „Pro duše je velkým požehnáním, že jsou pod ochranou světce, jehož jméno přiměje zlé duchy, aby se třásli a prchali.“ Podle exorcisty Mons. Stephena J. Rossettiho svatý Josef prokázal, že je silnou pomocí v jeho službě. Hledáte-li světce, který by vám pomohl zbavit se vlivu zlých duchů, běžte za svatým Josefem!

Aleteia.org
Překlad Pavel Štíčka

K ROKU RODINY: AMORIS LAETITIA ANEB PRAVDA NEREZAVÍ

Letošní slavnost sv. Josefa zvolil papež František za datum zahájení Roku rodiny Amoris laetitia (19. březen byl zároveň pátým výročím vydání exhortace, k níž se titul odvolává, a rovněž výročím inaugurace Františkova episkopátu). Tento rok manželství a rodiny bude slavnostně ukončen na 10. světovém setkání rodin v Římě v červnu 2022. Protože se domníváme, že moudrost našich předků a dobré rady jsou stále aktuální a platné, chceme vás povzbudit citáty z knihovničky znovu odprášené:

Emancipace ve vlastním slova smyslu znamená, že žena má osobní práva na vývoj a rozvoj svých duševních schopností, na vzdělání, na svobodu. Hledá-li se emancipací jen lepší stav hospodářský, plná práva občanská a též i politická, takže vše přispívá k rozvoji kvalit ženské osobnosti, pak to znamená zdravou emancipaci a řešení ženské otázky. V lidském životě však existuje určitá, zdravá, přirozená podřízenost cílům a úkolům životním, přirozené autoritě, která je v každé společnosti a tedy i v rodině. Tato přirozená podřízenost není na úkor osobnosti ženy. Život manželský neodporuje této osobnosti, naopak jí dává možnost se rozvinout. Žena není ženou, neplní-li své funkce jako společnice a jako matka. Nastává jakýsi výkyv rovnováhy životní a duševní, je-li žena přinucena násilně k životu buď mimomanželskému, nebo celibátu. Zkušenosti v této věci jsou dalekosáhlé. Uplatní-li se však i v takové situaci žena ve vyšším životě duchovním, tedy dá se nahradit to, co jí bylo odňato. Dá-li se žena dobrovolně z povolání na duchovní život, pak teprve může tyto přirozené požadavky nahradit. Chce-li kdo emancipaci rozumět tak, že z ženy nedělá už jen bytost rovnou muži, nýbrž naprosto stejnou, aby zastávala tytéž úkony, tytéž veřejné funkce, tutéž těžkou práci, zvláště děje-li se to pravidlem a ne výjimkou, pak se zapomíná na přirozené schopnosti tělesné, duševní i rozumové, žena ztrácí to, co má lepšího v sobě – kvality ženy. Stejně se to děje, jako kdyby muž měl dělat hospodyně, nebo šít na děti. Musíme vždy pamatovat na to, že bytosti lidské se přirozeně doplňují a sdružují. Rozdělení práce i v domácnosti je podle přirozených vloh. Ten, kdo zdokonaluje lidský život a kdo je odpovědný za lidský život, není muž ani žena, nýbrž spojení jejich. Všeobecné pravidlo je, že žena nemá pomýšlet na to, co přesahuje její přirozené síly. Nesmí zkraslovat svou ženskou osobnost, nesmí se zbavovat dívčích vlastností, nesmí ničit svou dívčí citlivost, spíše ji šlechtit. Tajemství ženské a dívčí duše je vnímavost, citlivost, schopnost hluboké a trvalé lásky, soucitu, trpělivosti, vytrvalosti, praktičnosti – právě pro vnímavý poměr k věcem a situacím. Říká se, že žena pocítí správnost nebo nesprávnost a okolnosti a rozhoduje se rychle podle své vnímavosti. Žena je konkrétní. Na těžké úkoly, kde je třeba přemýšlivé rozvahy, soustředěnosti, přehledu, houževnatosti, rozumového vedení a plánovitosti v tvořivé práci, myšlenky a boj za ně a jejich uplatňování, na to je síla muže. Může samozřejmě jedna nebo druhá vlastnost patřit i ženě a naopak některé z ženských vlastností patřit muži, ale pravidlo je zase to, že dívčí duše musí zůstat dívčí, ženskou a nesmí násilím předvádět nebo zavádět v sobě něco, co je mužského. Žena si musí vždy uvědomit plně svou cenu, která plyne z jejich úkolů a z jejího přirozeného postavení. Vést domácnost je spojeno s životem manželským, proto to není proti dívčím kvalitám, je-li vedena k pracím, které se týkají domácnosti. Samozřejmě, že to nevyklučuje odpovídající vzdělání podle vloh a chuti, aby duševně odpovídala muži. Zaměstnání žen, nejsou-li provdány, musí též odpovídati konstrukci organicko-duševní. To přiznává zkušenost sama, že mnohé zaměstnání není pro všechny ženy tak, aby se stalo přímo pravidlem pro ženy jako pro muže. Velmi se hodí zaměstnání výchovné u dětí. Mateřský cit je jemnější než u mužů, proto také ženy-učitelky mají větší úspěchy. Přílišná a dlouhotrvající studia škodí ženskému organismu. Je přirozený rozdíl mezi mužem a ženou podle Božího plánu, který působí, že se muž a žena doplňují. Emancipace nemůže rušit přirozenou zákonitost. Emancipace a rovnoprávnost lidská nesmí rozvázat zlatá pouta lásky v manželství a rodině. Nepřirozené by chtělo nahradit přirozený zákon: Velikost a důstojnost ženy-matky by utrpěla a trpí každým znehodnocujícím sexuálním poměrem bez manželství. Ani nová doba nemůže uvolnit přirozená zlatá pouta vazby života. Život má své zákony a skrze ně dospívá k svým cílům. Každá emancipace a volnost proti mravnosti, ať už se nazývá volná láska nebo sexuální život před manželstvím nebo manželství na zkoušku, je špatná. Není v ní svoboda pro ženu, nýbrž ponížení a ztotožnění jejího vznešeného charakteru na pouhý předmět rozkoše.

P. Mag. Dr. Metoděj Habáň O. P., Život, láska, manželství. Soukromý tisk z Filosofické Revue 1948. S církevním schválením. Text převzat se svolením z online knihovny <http://librinostri.catholica.cz>.

Z nabídky nakladatelství a knihkupectví PAULÍNKY

NAKLADATELSTVÍ PAULÍNKY • Jungmannovo nám. 18, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 818 757, on-line knihkupectví: www.paulinky.cz, objednavky@paulinky.cz

Clotilde Noël: Vypadlá z hnízda

Manželé Noëlovi měli už šest vlastních dětí, když se rozhodli osvojit opuštěné dítě s postižením. Po dvouletém byrokratickém martyriu, si konečně přivezli domů „dau-níka“ Marušku, která se záhy stala miláčkem celé rodiny.

Brož., 160 s., cena 249 Kč

Ermes Ronchi: Klíčové otázky evangelia

Meditace pronesené při duchovních cvičeních pro papeže Františka a římskou kurii.

Váz., 184 s., cena 249 Kč

PŘEKROČIT STÍN DRUHÉHO VATIKÁNSKÉHO KONCILU

Katolíci se kvůli tomuto koncilu začali hádat ještě dřív, než roku 1965 skončil. Jeho záměrem bylo uvést církev do světa moderní doby, ale není pochyb o tom, že Druhý vatikánský koncil a otázka, jak ho správně vykládat, je v dnešní církvi obrovským zdrojem kontroverzí, přičemž bouřlivé debaty nejeví žádné známky zmírňování. Možná však již nazrál čas k tomu, abychom se posunuli dál.

Pro některé katolíky představoval tento koncil svobodu, konkrétně svobodu od minulosti. Místo svázanosti dogmaty a praktikami předchozích generací dostala církev příležitost tyto okovy setřást a vybudovat církev pro novou epochu. Počínaje odmítáním církevního učení o nemorálnosti umělé antikoncepce a prosazováním kněžství žen konče se tak někteří stali v podstatě protestanty, kteří své vlastní názory – třeba i v přímém rozporu s předchozím učením církve – samozřejmě utvářeli „v duchu Druhého vatikánského koncilu“.

Mnozí konzervativní katolíci na tuto postkoncilní výchylku reagovali přijetím zásady, kterou papež Benedikt XVI. označoval jako „hermeneutika kontinuity“. Papež tu měl na mysli, že Druhý vatikánský koncil je třeba vykládat v souladu s předchozími 1960 lety katolické tradice („hermeneutika“ neznamená nic jiného než „metoda výkladu“). Jinými slovy, nevykládejte tradici ve světle koncilu, nýbrž vykládejte koncil ve světle tradice.

To je solidní, katolická rada. Ekumenické koncily nepřinášejí nová zjevení z nebe, která by rušila platnost předchozích zjevení. Jsou organickou součástí života církve, a proto by měly být vnímány jako část většího celku, a nikoli jako průlom novým směrem.

Naneštěstí se dnes tento zcela přijatelný katolický princip „hermeneutické kontinuity“ postupně mění v něco ne zcela katolického. Místo aby sloužil k tomu, aby Druhý vatikánský koncil stavěl do správné historické perspektivy, dělá z něho „superkoncil“, čemuž tato

Papež Pavel VI. a Enrico Dante během Druhého vatikánského koncilu (1963–1965).
Foto: Lothar Wolleh / wikimedia.org

hermeneutika měla přecházet. Abych byl konkrétnější, stala se z něho hůl na každého, kdo se opováží samotný koncil kritizovat.

Pokud například nějaký katolík naznačí, že určité závěry Druhého vatikánského koncilu jsou formulovány tak nezřetelně, že mohou snadno uvádět lidi na scestí, četa HK (hermeneutiky kontinuity) ihned přiskočí na obranu koncilu: „Pokud se to čte v kontinuitě s katolickým učením, pak to hereticky chápat nelze!“ U teologů, kteří znají všechny nuance katolické věrouky, tomu tak možná je, ale neznamená to, že dané formulace nejsou chabé a matoucí.

Nebo když katolík upozorní na to, že koncil nevyváženě zdůrazňoval pozitivní prvky jiných náboženství, aniž poukázal na jejich nedostatky, četa HK tuto kritiku sestřelí argumentem, že tyto výroky je nutno vyvažovat předchozím učením. Ano, i toto skvěle platí pro intelektuály, kteří tuto historii znají do hloubky, ale je jasné, že průměrný katolík přijme nový důraz jako znamení, že o omylech v nekatolických náboženstvích bychom se zmiňovat neměli. Jinými slovy, pouka-

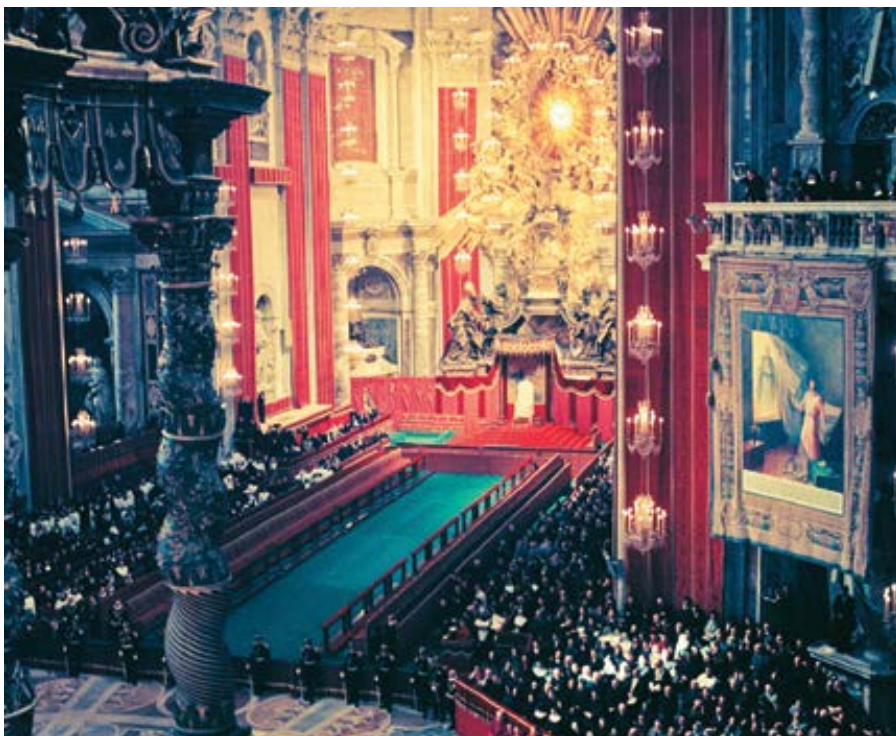
zovat na nevyváženost stanoviska Druhého vatikánského koncilu je naprosto oprávněné.

Mnozí katolíci však blednou už při pouhém pomyslení na kritiku koncilu. Jak může být správné kritizovat nejvyšší (kromě papeže) autoritu v církvi? Abych tyto obavy zmírnil, dovolte mi podělit se zde o slova Josepha Ratzingera, který se později stal papežem Benediktem XVI.:

„Ne každý platný koncil v dějinách církve byl plodný; mnohé z nich byly v podstatě ztráta času.“

Tato slova mohou katolický jemnocit šokovat; vyznívají téměř, jako by vzešla z klávesnice protikatolického bojovníka těžké váhy, a nikoli jako slova budoucího papeže. Jde však o poctivé zhodnocení dějin.

Je třeba, aby katolíci pochopili, že někdy se koncily vydaří a někdy ne. Mezi katolíky panuje běžná mylná představa, že Duch svatý řídí každý aspekt ekumenických koncilů, a že tedy všechny koncily jsou „úspěšné“. To ale není katolické učení. Duch svatý působí především jako ochránce – chrání poklad víry tím, že zajišťuje, aby žádný koncil nemohl s ko-

Interiér svatopetrské baziliky. Foto: Lothar Wolleh / wikimedia.org

nečnou platností prohlásit za katolickou víru herezi. Jde tu o negativně, nikoli pozitivně formulovanou ochranu.

Ano, je pravda, že Duch svatý může (a chce!) koncil vést, ale koncilní otcové mají svobodu toto vedení přijímat nebo odmítat – stejně jako všichni lidé ve veškerém počínání.

Na počátku 16. století, kdy církev zoufale potřebovala reformu, svolal papež Julius II. Pátý lateránský koncil. Svůj účel však tento koncil nesplnil a reformy, o něž usiloval, se neujaly; sedm měsíců po jeho ukončení vyvěsil Martin Luther svých 95 tezí, čímž podnítil protestantskou reformaci. Reformní proces nastartoval až Tridentský koncil o desítky let později. Neznamená to, že Pátý lateránský koncil nebyl platný; byl to jen bezvýznamný koncil (nebo „ztráta času“, jak by to označil Ratzinger).

A pokud se mohou vydařit či nevydařit celé koncily, platí totéž i o jednotlivých koncilních dokumentech: někdy jsou užitečné a jindy ne.

Pokud odmítneme uznat, že legitimní koncily – a legitimní koncilní dokumenty – mohou ve svém poslání selhat, chováme se jako sektáři, kteří přikrášlují a přepisují dějiny ve snaze namluvit

světu, že církev nikdy neudělala žádný chybný krok. Tento postoj možná vznikl jako dobře míněná snaha ochránit jméno církve, ale ve skutečnosti útočí na náš Bohem daný rozum.

Je třeba také musí pochopit, že všechny koncily jsou zasazeny v době, ve které se konají. Pravdivost dogmatických prohlášení, která na nich vznikají, se tím nemění, ale umožňuje nám to správně vykládat – popřípadě dokonce později odmítnout – jejich praktické rady a tehdejší náhled na svět, pokud už nejsou relevantní. Není pochyb o tom, že způsob, jak účastníci Druhého vatikánského koncilu vnímali a vykládali svět, byl výrazně ovlivněn (většinou západním) světonázorem šedesátých let 20. století. Například zpětně viděno se zdá, že koncil projevoval přehnaný optimismus ohledně pokroku lidstva, zvláště uvažujeme-li, jak se od té doby svět posunul k nihilistické kultuře smrti a klamu.

Dále „tón“ koncilu obvykle závisí na dobovém prostředí. Témata, jež koncil zdůrazňuje – nebo opomíjí –, zrcadlí určitý náhled na svět, který pro budoucí generace už nemusí být tak čitelný. Jak již bylo zmíněno, Druhý vatikánský koncil se zaměřil na pozitivní prvky jiných ná-

boženství, ale o jejich chybách pomlčel. Toto rozhodnutí snad bylo pochopitelné, protože koncil následoval po strašlivém holocaustu národa vyznávajícího jedno společné náboženství. Avšak v dnešním světě, kdy většina lidí je nábožensky indiferentní, je nesmírně důležité mezi náboženstvími rozlišovat.

Jak bychom tedy měli k Druhému vatikánskému koncilu přistupovat? Za prvé, aby bylo jasno, nevyzývám zde k „odmítnutí“ koncilu ani k tomu, abychom ho prohlásili za heretický. Jde mi o to, abychom tímto koncilem přestali být spoutáni a posunuli se dál. Naše debaty o Druhém vatikánském koncilu byly až příliš často dvoupólové: buď jste se jím museli otrocky řídit (či přesněji, otrocky se řídit určitým výkladem), nebo ho úplně odmítnout. Potřebujeme Druhý vatikánský koncil uvidět ve správném světle – jako dobrý i v něčem slabší – a přestat vnímat každý problém jeho optikou. Možná tento koncil nemá pro naše problémy řešení; nebo, což je ještě kontroverznější, možná už odpovědi Druhého vatikánského koncilu nejsou pro dnešek správné.

Z Druhého vatikánského koncilu se stal smysl existence moderního katolicismu a jeho optikou se dívají na celou víru. Tato praxe proměnila koncil v přítěž, která katolíky připoutává k neúspěšným a zastaralým představám a praktikám.

Katolíci se nemusí jako sektáři zoufale snažit zachovat si tvář a hájit každé písmenko z dokumentů Druhého vatikánského koncilu. Můžeme přiznat, že ve své minulosti máme koncily, které navzdory dobrým úmyslům nedopadly podle plánů – nebo jejichž pastýřské rady a náhled na svět už pro nás neplatí. Tváří v tvář dnešním (zdánlivě nespočetným) problémům bychom se pro dobro církve i spásu duší měli zaměřit na to, co v naší tradici funguje, a znovu to přijmout.

Eric Sammons
Crisis Magazine
Přeložil Alena Švecová

Eric Sammons
šéfredaktor Crisis Magazine a spisovatel

ODPADLICTVÍ ELIT

Když slavný monsignore Robert Hugh Benson vydal roku 1911 svou utopii *V rozbřesku budoucnosti*, odpověděl tím kritikům, kteří tvrdili, že jeho *Pána světa* z roku 1907 předpovídal pro katolickou církev příliš zoufalou budoucnost – soustavné pronásledování, během kterého bude církev znovu zahrnuta do podzemí. Papež František i jeho přímý předchůdce (ještě jako kardinál Ratzinger) *Pána světa* doporučovali. Současný trend činí scénář *Pána světa* až příliš pravděpodobným.

Je možný i scénář knihy *V rozbřesku budoucnosti*? V Bensonově pozdější knize se jakýsi monsignore probouzí po letech strávených v kómatu, aby ke svému údivu zjistil, že katolicismus ve světě téměř zvítězil. Na dotaz, jak je možné, že se katolicismus tak přiblížil okamžiku vítězství, se mu dostane odpovědi, že jeho učení dokázalo zodpovědět základní otázky doby. Benson si představuje, že rodící se obor psychologie by se mohl podvolit obnovenému katolickému pohledu na lidskou duši.

Bensonova kniha *V rozbřesku budoucnosti* nemá být diagnostikou budoucího obratu ke katolicismu. Je to spíše návod, jak uvažovat – a jak plánovat. Vysvětluje, jak by katolicismus mohl odpovědět na nejhlubší obavy současné doby.

Když však katolíci čelili scénáři *Pána světa*, často si zoufali nad obtížností „změny kultury“. Jakmile se ve společnosti usídli zkaženost, nebudeme snad muset pracovat celá desetiletí a možná i staletí, než se nám podaří pomalu „získat kulturu zpět“ – nebo jen uchovat pár pochybností?

Pokud smýšlíme o katolicismu jako o dalším z mnoha –ismů, jako o nauce či teorii soupeřící s jinými teoriemi, patrně nás to odradí. Pokud bude šíření našeho –ismu záviset například na tom, zda dokážeme své krajany přesvědčit o teologii těla, možná učitíme, že nám to dává křídla. Nicméně Bensonovy myšlenky v knize *V rozbřesku budoucnosti* nás učí dívat se na to, jak se katolické přístupy mohou přizpůsobovat potřebám nejen prostých lidí, ale i elit.

Foto: © Stanislava Vitoňová / Člověk a Vira

Jaká je situace současných „elit“ – liberálních, pokrokově smýšlejících vládců obchodu a politiky? Zatímco se zdá, že se jejich vláda prosazuje v celém západním světě a především korporace se zapojují do všech hlavních sociálních otázek, zkušenosti z roku 2020 naznačují, že situace od doby, kdy se liberalismus chopil moci, je stále zoufalejší.

Loňské lockdowny kvůli pandemii Covid-19 byly akcí nervózní elity, které chybí sebevědomí a snaží se zakrýt svá rozhodnutí hávem vědy. Ve Spojených státech soustavný mediální tlak proti Donaldu Trumpovi prozrazoval spíše strach z opětovného populistického prezidentství než důvěru ve směřování americké politiky. I v Evropě mizí jedna ambice EU za druhou – v důsledku odchodu Velké Británie, pandemií způsobené napjaté ekonomické situace a úspěchu alternativ vůči liberální politice.

Uplynulý rok také jasněji než kdy dříve odhalil vykořeněnost a odtržení elit. Rády zmizely z velkých měst, která po celá desetiletí ze svého bohatství budovaly, stáhly se do online světa a do soukro-

mí, zatímco ti, kteří jim dříve přisluhovali, zoufale prosí o pomoc státní orgány.

Toto není jednání sebevědomé, vznešené elity, která by se toužila identifikovat se svými krajany a přinášet stejné oběti. Naše současná elita se však vyznačuje uzavřeností do sebe a odtržeností od ostatních.

Naše éra rozhodně není prvním obdobím, kdy se moci chopila izolovaná elita, která projevuje zájem pouze o sebe samu. Křesťanství však již dříve čelilo náročným situacím. Usoudíme-li, že současné liberální trendy budou bezpochyby pokračovat, ocitneme se ve špatné pozici při hledání příležitostí, kdy by křesťanské přístupy k politice mohly nabídnout alternativy.

V průběhu posledních staletí, v nichž byl liberalismus na vzestupu a usiloval o nastolení laskavého světa obchodu, zbaveného vášnivě religiozity a morálních výčitek, měli mnozí křesťané sklon spatřovat v teoriích liberálního univerzalizmu vzdálené ozvuky křesťanských hodnot, jež stojí za to, aby je přiměřeně podporovali. Poslední roky však jasně

Robert Hugh Benson. Foto: wikimedia.org

odhalily dlouholeté jádro liberální vlády. Liberální politika, která se považuje za pouhou formu „managementu“, neuchopila či nedokázala vyjádřit nárok vládnout. Liberalismus, který je však okolnostmi neustále nucen vládu vykonávat, se rychle stává zoufalým, vystrašeným, reakčním a despotickým.

V knize *V rozbřesku budoucnosti* si Benson představuje katolicismus jako vhodnou alternativu k politickému rozdělení. Tváří v tvář socialistickému prosazování práv společnosti na jedné straně a „anarchistickému“ prosazování jednotlivce na straně druhé, „v tomto zásadním bodě vstupuje na scénu církev“ a představuje rodinu jako smíření těchto napětí. „Protože v rodině,“ píše Benson, „jsou uznávány oba nároky: existuje v ní autorita, a přesto v ní existuje i svoboda“.

Jistě, politická situace, které čelí katolíci ve třetí dekádě 21. století je značně vzdálené té, kterou zakoušel Benson v roce 1911. Přesto jeho přístup nabí-

zí důležitý způsob uvažování o tom, jak využít trend současných událostí k obnově křesťanské a vpravdě katolické společnosti.

Jak by scénář načrtnutý v knize *V rozbřesku budoucnosti* mohl vypadat dnes? Zprvé, abychom viděli podstatu liberální vlády jasněji, naznačuje, jak nejasné je její uchopení moci. Přítomnost bizarních kvazi-náboženských pověr je stále běžnější. Rituály očišťování se vrací v podobě paranoi covidové éry.

Západní společnost je posedlá potřebou vybít si a poté vymítat všechny demony Západu. Tuto potřebu georgetownský politolog Joshua Mitchell označil za nový náboženský zápal. Společnosti Big Tech postupně přebírají velení, což rovněž zastrahuje politické aktéry a naplňuje současnou společnost jak pocitem moci, tak křehkostí.

Kdyby současná krize byla krizí vládnutí, stěží bychom očekávali, že ji pravděpodobně vyřeší postupná změna

kultury. Ve skutečnosti se „duch“ katolicismu vždy věnoval umění vládnout. Ve staletích před moderními revolucemi církev vybudovala mezinárodní byrokracii a překvapivě pružnou vládnoucí elitu. Katoličtí učenci znovuobjevili a přetvořili římské právo pro použití v rozsáhlém uspořádání církevních i civilních institucí po celé Evropě.

Tváří v tvář tomu, jak vládci v 16. století přijímali „machiavellistické“ zásady, katoličtí političtí pisatelé vytvořili pojem národního zájmu – moderní formu vlády uznávající zjištěnou, kterou chválili machiavellisté, ale znovu začlenili do umění vládnout i skutečné křesťanství a praktikování ctností. Pisatelé, kteří vytvářeli katolický národní zájem, ukázali, že skutečná spravedlnost a liberálnost jsou lepšími zárukami zlepšení hmotné situace než čirý zájem vládce o sebe sama.

Pisatelé, kteří vytvářeli katolický národní zájem neopomněli zaměstnanému modernímu vladaři uvést „praktické“ důvody pro podporu náboženství. Kardinál Richelieu, který nebyl žádným naivkou, napsal, že „Boží vláda... je ve skutečnosti tak naprosto nezbytná, že bez tohoto základu nemůže žádný vladař vládnout správně a žádný stát nemůže být šťastný a úspěšný“.

Dnešní elity by katolický popis podstaty společnosti, jejího účelu, charakteru vládců a umění vládnout zaujal stejně málo jako třeba argumenty astrologů. Ale katolická díla o umění vládnout a spravedlnosti ve společnosti nezmizela. Čekají v regálech knihoven a v seminářích a na odpadlictví elit jsou připravené.

Gladden Pappin
Catholic Herald
Přeložil Pavel Štíčka

Gladden J. Pappin
odborný asistent politiky na University of Dallas

LÁSKA TAKÉ TRESTÁ!

Zvykli jsme si, že v samotných názvech dokumentů papeže Františka se hojně skví třeba *gaudium* (radost) nebo *laetitia* (jásání); zkrátka již tituly dokumentů programově vyjadřují atmosféru, kterou je třeba v církvi navodit. Chmurnou a rigidní církev minulosti jako by nyní měla nahradit církev nová, radostná, jejímiž hesly jsou především milosrdenství a láska. Tento přístup reprodukuje něco z euforické atmosféry po Druhém vatikánském koncilu, avšak i ta, jak se později mělo ukázat, v sobě skrývala časovanou bombu. Při návštěvě Irska, kde se církev potýkala s aférami skandálů kléru, se papež Benedikt dozvěděl od dublinského arcibiskupa, jak působila pokoncilní atmosféra právního nihilismu: „Řekl, že trestní právo fungovalo do konce padesátých let; nebylo sice dokonalé – leccos na něm lze kritizovat –, nicméně bylo uplatňováno. Ovšem od poloviny 60. let se prostě přestalo používat. Zavládla představa, že bychom neměli být církví práva, nýbrž církví lásky; církev nemá trestat. Tak vyhaslo vědomí, že i trest může být aktem lásky. I u dobrých lidí tehdy došlo k zvláštnímu zatemnění myšlení.“

Velké naděje se posléze vkládaly do Kodexu kanonického práva, který vydal Jan Pavel II. roku 1983. Avšak i tam bylo zejména trestní právo v mnoha ohledech bezzubé. Již za papeže Benedikta tak vystala nutnost vydávat zpřísnující trestní normy a navíc se připravovala také komplexní novelizace trestního práva. Zdálo by se, že za atmosféry současného pontifikátu by měl návrh novelizace spíše zapadnout a být přehlušen dalšími vlnami optimismu a sociální angažovanosti. Avšak někdy to bývá až neudržitelná situace, která církev dožene k potřebě jednat. A pak se může stát vykonavatelem nápravy i ten, od něhož bychom to spíše nečekali. V úvodu apoštolské konstituce *Pascite gregem Dei*, kterým se novelizuje trestní právo v Kodexu kanonického práva, papež František uvádí: „V minulosti způsobilo mnoho škod nedostatečné vnímání niterného vztahu mezi projevováním lásky a použitím trestů, pokud to

Foto: Marek Novak / Člověk a Víra

okolnosti a spravedlnost vyžadují.“

Zpřísnění trestního práva nespočívá pouze v rozšíření palety trestů (nově jsou například zavedeny tresty peněžité), nýbrž ve snaze zákonodárce pohnout příslušné církevní autority, aby k prostředkům trestního práva skutečně přistupovaly. Trestní řízení se může některým ordinářům zdát zdlouhavé, lépe je vyřídit záležitost tak nějak soukromě, bokem. Za těchto okolností pak bude jistě záležet na tom, zda je dotčený delikvent u církevní vrchnosti zrovna v milosti či v nemilosti, nebo je-li delikt tak pohoršlivý, že by raději nebylo vhodné, aby vyšel navenek. Ordinářům se ostatně stále nabízí možnost nesvěřit prošetření a rozsudek profesionálnímu a nezávislému církevnímu soudu, nýbrž soudit jej administrativně, ovšemže s pochopitelnou dávkou osobní zainteresovanosti a nedostatečného odstupu.

Je ovšem dobře, že novela výslovně formuluje princip presumpce neviny: „Každý je pokládán za nevinného, dokud se neprokáže opak.“ Je to důležité ze-

jména v dnešní době, kdy se množí také falešné denunce spáchání údajných trestných činů, a to i formou mediálního nátlaku. Není žádným „zametáním pod koberec“ požadovat, aby byl obviněný nejprve svěřen církevní, popřípadě i světské spravedlnosti. A jestliže i ta se někdy zmýlí, je zde ještě ten nejvyšší vykonavatel spravedlnosti, jehož „spravedlnost je jak Boží hory a rozsudky jsou jak mořská hlubina“.

P. Stanislav Příbyl

Doc. JUDr. Stanislav Příbyl,
Ph.D., Th.D., J.C.D.

rektor kostela Nanebevzetí Panny Marie na Karlově v Praze, promotor *justitiae* a soudce Metropolitního církevního soudu

CO NÁS MŮŽE NĚMECKÝ ANTIKATOLICISMUS 19. STOLETÍ NAUČIT O NAŠÍ CÍRKVI?

Představte si takovou scénu: Do městské čtvrti se jen několik týdnů po nejnovějším skandálu způsobeném kněžským sexuálním zneužíváním nastěhuje skupina katolických kněží. Kněžský oděv je prozradí a obyvatelé dané čtvrti protestují proti jejich přítomnosti a tvrdí, že mají obavy, že tito sexuálně nedůvěryhodní kněží by mohli ohrozit bezpečí jejich dětí. Napětí roste, zasahuje policie a následují násilnosti. Toto vše pramení ze smyšleného ztotožnění „celibátních duchovních“ se „sexuálními predátory“.

Takováto scéna se odehrála před 150 lety a ví o tom jen hrstka katolíků. V berlínské dělnické čtvrti Moabit – v srdci protestantského Pruska – se skupina dominikánů pokoušela otevřít sirotčinec pro narůstající počty zanedbaných a opuštěných dětí, dokud je soustavná a reálná hrozba násilí nepřinutila, aby tento projekt vzdali. Událost z roku 1869, jež je známa jako útok na klášter v Moabit, byla hlavním katalyzátorem, který uspil příchod Kulturkampfu (kulturního boje), vedoucího v letech 1872–1878 k přijetí řady zákonů namířených proti katolíkům. Kromě jiného byli na základě těchto zákonů vypovězeni jezuité, zakázána kritika státu z kazatelny (tento zákaz byl dále rozšířen i na katolický tisk) a duchovním bylo zakázáno vzdělávat děti.

Tento „útok na klášter“ symbolizoval téměř sto let trvající napětí mezi převládající protestantskou kulturní a politickou mocí a katolickou menšinou v Německu. Bylo by však lehkovážné vnímat tuto událost pouze skrze chabou optiku politické moci a práv náboženských menšin. Tato událost a další události, které s ní souvisely, nám mohou napovědět mnohé i o současném utváření identity.

Navzdory dlouhé a slavné historii katolické církve v Německu – jež pozorně naslouchala sv. Bonifácovi a zdobily ji takové osobnosti jako Hildegarda z Bingen a Albert Veliký – se katolíci stali velkými protivníky modernizující-

Dominikánský klášter. Foto: Richard Mortel / wikimedia.org

cím a sekularizujícími silám. Od války proti celibátu ve 20. letech 19. století přes uvěznění kolínského arcibiskupa, zákon o manželství z roku 1838 až po hysterický strach z růstu řeholních povolání v 50. letech 19. století katolicismus představoval pro nekatolické síly snažící se o modernizaci německé kultury těžko ovladatelnou společenskou realitu.

Na základě těchto událostí historici (s pomocí Edwarda Saida) začínají vytvářet teorie o tom, jak modernita a sekularizace vyžadovala vytvoření katolického protivníka, aby dokázala vyvolat představu moderní a sekulární komunity, k níž chtěla dospět. Ve světle narůstající propasti mezi katolicismem a formami společenského a politického života v 21. století může být hlubší úvaha o kontextu, jenž poskytuje Německo 19. století, užitečná k tomu, abychom si vytvořili představu, jak lze katolicismus oživit, místo abychom sledovali jeho pokračující úpadek.

Uvěznění v klášteře

V létě 1869 vyšlo najevo, že se do čtvrti přistěhovali dominikáni. Místní obyvatelé, podněceni antikatolickým tiskem mrz-

kým jako to nejhorší, co lze dnes číst na Twitteru a 4chan, nechtěli tyto neztvářené příchozí tolerovat. Na jejich budovu házeli lahve, tloukli do bubnů a vytvářeli „hlučnou muziku“ pokličkami a pánevemi (*charivari* či *katzenmusik*), kterou dávali najevo obecný nesouhlas. Tento strach se neobjevil zčistajasna. O několik měsíců dříve policie v jednom polském klášteře našla nahou a vyšinutou ženu, jež byla v klášteře zadržena. Místní úřady ve zdi byla malým vězením, které mělo zůstat utajeno. Její odhalení vedlo k hlasitým a dlouhodobým výkřikům v tehdejší tisku. Tento incident dokázal sytit moderní představy o nemorálnosti a zastořlosti mnišského života, jež se příliš nelišily od současné populární představy o doma týrané a bité zahalené muslimské ženě. To, co není všem přímo na očích, jen provokuje vytváření fantastických představ.

V době, která se stále více upínala k rozšiřování svobod – chápaných jako politická a náboženská emancipace –, byly kláštery vnímány jako antimoderní vězení a navíc v jednom z nich bylo vybudováno vězení uvnitř vězení. Nejpopulárnějším žánrem tehdejší brakové

Naše Paní dává růženec dominikánům. Foto: Lawrence OP / flickr

literatury byly „příběhy z kláštera“, které vyprávěly o mladé ženě, jež se vzdala vyhlídky na řádný středostavovský život a vstoupila do řádu, kde však byla podrobena citovému, tělesnému a sexuálnímu týrání.

Před několika měsíci se jedna kolegyně zeptala mne a skupiny našich přátel, zda není riskantní, když svým dětem dovolí stát se ministranty v kostele. Úspěch Charty na ochranu dětí a mládeže, známé také jako Dallaská charta, byl zastíněn mediálně propíranými případy episkopátu, jež se udály před rokem 2002. Pravdou je, že předpisy přijaté v roce 2002 jsou velice úspěšné, ač samozřejmě nejsou dokonalé. Moje kolegyně je věřící, praktikující katolička, ale její otázka ve mně vyvolala pocit, že její ostražitost je až příliš úzce zaměřená. K zneužívání dochází nejen v sakristiích, ale i ve školách a v nekatolickém náboženském prostoru, ve skautských oddílech a v atletických družstvech, dokonce v rámci nejužší i širší rodiny. Není stejně riskantní dovolit dítěti, aby zůstalo přes noc u kamaráda, i když si třeba myslíme, že jeho rodiče dobře známe?

Ať už nám současný strach z kněží říká cokoli, není těžké odhadnout, co by nám říkal před téměř dvěma stoletími v Německu. Jak uvádí Michael Gross ve své skvělé knize *The War Against Catholicism: Liberalismus a antikatolické fantazie v Německu 19. století* – liberálové měli

dobry důvod obávat se katolíků. Po roce 1848 a na pokraji revoluce v Německu, která vyčerpala jak městské, tak venkovské obyvatelstvo, nastal rozmach náboženské vnímavosti. Po celém Německu různé řeholní řády vybízely k „misiím“, což vyvolalo události podobné americkému probuzení při stanových shromážděních. Misie přitahovaly posluchače nejrůznějších vyznání a kázání často vedla k hromadnému propuknutí nářků a k obrácení. Na některých místech účastníci stáli celou noc ve frontě, aby se mohli vyzpovídat. Neuvěřitelný úspěch s misie měli nejen jezuité, ale také benediktini, františkáni a redemptoristé. Současně s tím rostl počet řeholních povolání a světských představitelů líčili invazi klášterů do protestantských oblastí téměř vojenským žargonem.

Paralely k dnešní situaci

Pro současné katolíky, kteří se pokoušejí číst znamení doby, je těžké říct, zda širší kultura dnes skutečně opovrhne katolicismem nebo jej spíše považuje za bezvýznamný. Pokud je pravdivá první eventualita, mám podezření, že to souvisí s antropologií, kterou církev učí, neboť ta je v přímém rozporu s převládajícími pravidly. Gender, embodiment, autonomie, identita – tyto termíny v nás nyní vyvolávají tolik obav a není překvapivé, že kritická teorie, jež se dotýká problematiky genderu a rasy, tvoří dnes pro

teology neuralgický bod zájmu. Pohled zpět, avšak bez této kriticko-teoretické optiky, nabízí vysvětlení.

Tím, že katolicismus vyzdvihoval celibát, ohrožoval model pokroku obhajovaného národním státem. Státy jako Německo, s nestabilními, novými – či jak je nazývá Benedict Anderson – „nově vymyšlenými komunitami“, tuto hrozbu pocítovaly velmi intenzivně. Stát potřeboval mužská těla pro růst populace a na obranu nové a zatím propustné národní hranice. Potřeboval lůna a péči žen, aby rodily a kojily nové občany. Protestantismus, který neměl nic takového jako teologii celibátu, představoval mnohem menší hrozbu než katolicismus. A žádná významná společenská skupina kromě katolicismu nepředstavovala ani tu nejmenší překážku k redukování žen na dělohy národa, dokud se nacistická ideologie mateřství nestala předmětem kritického zájmu.

S tím, jak se stále větší část populace stěhovala do měst, se situace žen zdála být svízelnější. Modernizované ekonomické modely způsobovaly, že ženy byly vytrženy ze svých původních rodin. Porod stále představoval veliké nebezpečí, stejně jako domácí násilí, které obvykle šlo ruku v ruce s finanční a sociální nestabilitou vytvářenou moderní liberální ekonomikou. Nic nenamítalo proti ideologii „sexuální přirozenosti“ víc než katolicismus, který odmítal tvrzení, že manželský život je tím nejvyšším stavem, jakého lze dosáhnout. A žádná instituce nezpochybňovala hodnoty produktivity a práce více než kláštery s jejich neziskově orientovaným způsobem života.

Antikatolická náboženská literatura se snažila přesvědčit muže i ženy k přijetí jasně vymezených genderových pravidel. Pro ženy to znamenalo mateřství a tyto traktáty uváděly nejrůznější smyšlené argumenty, aby zachránily naivní katoličky před zbytečným a neproduktivním otroctvím v řeholích. Jelikož žena by si nikdy svobodně nezvolila zasvěcený život, zněl jeden z argumentů, musí být zcela jistě pod vlivem podvodných jezuitů. Stejná literární díla líčila mnichy – oholené, s tonzurami a oděné v kutnách – jako protiklad mužnosti. V obou případech sekulární časopisy a romány tvrdily, že

Poutníci a návštěvníci si v katedrále v Trevíru prohlížejí „svaté roucho“. Foto: wikimedia.org

vědí, co je normální, a vysvětlovaly, že alternativní způsoby vyjádření osobnosti si snad nikdo nemůže zvolit dobrovolně. Antikatolická literatura zesměšňovala celibát a mnišský životní styl nejen tím, že prostě popisovala mužnost, ale snažila se ji navíc zfalšovat. Jak tedy současný teoretik genderu s ohledem na tyto incidenty a bez jakékoli kvalifikace může tvrdit, že církev utiskovala a sekularismus osvobozoval?

Znovuzapojení touhy

Katolická obnova se nezaměřovala pouze na stále relativně malou skupinu lidí povoláných k řeholnímu životu. Laické organizace, noviny a knihy a praktikování zbožnosti zaznamenávaly nárůst. Během šesti týdnů v roce 1844 putovalo více než půl milionu poutníků do Trevíru, aby spatřili Ježíšovu nesešivanou suknicu, což byla největší masová mobilizace občanů za celé desetiletí. Byl to energický, veřejně angažovaný katolicismus, nikoli jakási předzvěst tzv. Benediktovy možnosti.

Jak ukazuje úspěch románu Dana Browna *Šifra mistra Leonarda*, dnešní antikřesťanství současně s popíráním vzkříšení dokazuje, že Ježíš měl sex nebo že byl homosexuál. Jinými slovy, problém, který katolické křesťanství představuje pro moderní sekularismus, nespočívá v nadpřirozeném pohledu na svět, ale

v jeho odvážné snaze zcela proměnit lidské tužby. Německý katolicismus devatenáctého století představoval takovou hrozbu, protože učil občany jinému uspořádání tužeb. Bez ohledu na to, co si poutníci do Trevíru mysleli o pravosti suknic (naše přesvědčení, že v její pravost věřili, by byla ještě naivnější než víra poutníků v pravost suknic), přesto považovali takovou cestu za smysluplnou a mělo pro ně význam ji podniknout.

Co by bylo zapotřebí k tomu, aby v dnešní farnosti jedna rodina v neděli odpoledne pozvala jinou k návštěvě nedaleké svatyně? A nebo co by bylo třeba k tomu, aby katolická rodina zamítla výlet do Disneylandu a považovala jej za naprosté selhání fantazie katolíků?

Je jasné, co od nás požaduje neoliberalismus 21. století: abychom zcela a nekriticky přijali antropologii *homo oeconomicus*. Totiž že lidská bytost je svobodná, nezátížená rodinou, kulturou nebo geografickou příslušností, osvobozená k tomu, aby za každou cenu usilovala o navyšování své kupní síly a maximálně svobodná k využívání této síly k ekonomickému naplňování svých tužeb. Veškeré vztahy jsou smlouvy a sex je záležitostí ekonomiky: osvobozený od omezení a zaměřený na naplnění, kterým je orgasmus nebo cosi podobného (treba skvělý příspěvek na Instagramu).

Neoliberálové doufají, že obě překážky – náboženství a rodina – jsou jen tenkým obalem, takže každý člověk může být nakonec osvobozen a stát se spotřebitelem. Rodina se dvěma dospívajícími dětmi se tak prostě stává „rodinou“ čtyř individuálních spotřebitelů, každý se svým elektronickým zařízením, prostřednictvím kterého nakupuje a hned ostatním lidem online navrhuje, co dalšího koupit. Neoliberalismus tudíž doufá, že Joel Osteen zvítězí a že horliví křesťané skutečně budou nejlepšími spotřebiteli. Nic neoslazuje strach neoliberalů, že by tyto instituce mohly být podporovány jinými, vyššími touhami, než skandály – jak finanční, tak sexuální. Kněží, biskupové a každodenní účastníci mše svaté jsou úplně stejní jako my!

Komunita rozprostírající se v čase i v prostoru

Hlubší pochopení situace v Německu 19. století nás učí, že to byla doba ne tolik vzdálená, kdy církev přesvědčivě učila jinému pořadí tužeb, což ohrožovalo síly snažící se o modernizaci. Studium tohoto období také zasazuje ránu houževnatým tvrzením o nevyhnutelnosti sekularismu. Sekularismus není nevyhnutelný. Přední historikové sekularismu Olaf Blaschke a Todd Wier, mezi jinými, přesvědčivě ukazují přetrvávající existenci konfesní identity i během tohoto období. Nejen že si katolický řeholní život během těchto desetiletí udržuje počty členů, ale dokonce zaznamenává rychlý nárůst povolání a obnoveného nadšení pro tridentskou praxi, jež byla téměř zapomenuta.

Grant Kaplan

America

The Jesuit Review

Přeložil Pavel Štíčka

Grant Kaplan
profesor teologických studií na univerzitě
v Saint Louis

SEZNAM ČETBY NA LÉTO 2021

Foto: Rod Long / Unsplash

Osvobození od lockdownů a karantén by nemělo být osvobozením od seriózní četby, která je jedním z mála dobrodínů nedávné minulosti. Zde je několik návrhů, jakou četbou se přes léto obohatit.

Arcibiskup Charles J. Chaput, OFM Cap., sice již neplní úkoly biskupské správy, ale rozhodně neopustil pole, kde se svádí boj o slušnost. Pro méně bystré komentátory to z něj dělá „kulturního bojovníka“; pro ty s větším rozhledem to z něj dělá biskupa–učitele v slavné tradici církevních představitelů, jako byli Karel Boromejský a František Saleský. *Things Worth Dying For: Thoughts on a Life Worth Living* (Henry Holt) je nejnovějším příspěvkem tohoto vzorného biskupa k vážným katolickým úvahám nad současností, nad tím, co nás na ní znepokojuje, a jaké máme možnosti.

Katoličtí kněží to v posledních desetiletích schytávají jak v populární kultuře, tak v církvi. Tím spíše je třeba oslavovat život a úspěchy kněze, který svůj život zasvětil těm nejchudším z chudých v nejzanedbanějších oblastech Třetího světa. V knize *Priest and Beggar: The Heroic Life of Venerable Aloysius Schwartz* (Ignatius Press) autor Kevin Wells vypráví mimořádný příběh washingtonského rodáka „otce Ala“, který projevoval osobitou americkou formu svatosti, když procházel křížovou cestou při své službě, ale i v době, kdy trpěl Lou Gehrigovou chorobou.

Jak rodina Calvertů, zakladatelů katolické kolonie Maryland, a rodina Carrollů, která dala Americe prvního biskupa a jediného katolického signatáře Deklarace nezávislosti, proplouvaly

skalisky a mělčinami protikatolických britských trestních zákonů a absurdně expanzivních představ Říma o roli papežství v občanských záležitostech? Michael D. Breidenbach vrhá na tuto fascinující otázku nové světlo v knize *Our Dear-Bought Liberty: Catholics and Religious Toleration in Early America* (Harvard University Press), která je originálním a provokativním příspěvkem ke studiu katolických dějin USA.

Erika Bachiochiová stejně jako Michael Breidenbach patří mezi mé bývalé studenty, na něž jsme s kolegy z krakovského semináře Tertio Millennio o svobodné společnosti velmi hrdí. V knize *The Rights of Women: Reclaiming a Lost Vision* (University of Notre Dame Press), Bachiochiová, právnička a matka sedmi dětí, staví intelektuální most napříč generacemi feministického myšlení od Mary Wollstonecraftové po Mary Ann Glendonovou; nabízí odvážnou kritiku různých proudů současného feminismu, včetně autonomistického myšlení nedávno zesnulé Ruth Bader Ginsburgové; významně tím přispívá k důkladné reflexi současné americké kultury a společnosti.

Ano, občas čtu romány. K jednomu z nich, který jsem si naplánoval na letní četbu v roce 1967, jsem se již několikrát vrátil. Je to mistrovské vyprávění Paula Horgana o osídlování dnešní Arizony *A Distant Trumpet* (Nonpareil Books). Autor předstihl Larry McMurryho, když nám bez příkras zprostředkoval starý Západ; Horgan v knize *A Distant Trumpet* přidal pronikavý pohled na to, co znamená dospívat v muže a co obnáší – a co vše

může stát – věrnost morálním zásadám. Paul Horgan nikdy ve svých románech nestavěl na odív své katolictví, ale přesto jeho díla utvářela katolická svátostná imaginace.

Otec Robert Imbelli je ozdobou americké katolické teologické scény. Přátelé nedávno uctili jeho osmdesátiný knihou *The Center Is Jesus Christ Himself: Essays on Revelation, Salvation, and Evangelization in Honor of Robert P. Imbelli* (Catholic University of America Press). Název knihy výstižně vyjadřuje teologický projekt otce Imbelliho, jehož cílem bylo vždy prohlubovat lásku jeho studentů a čtenářů k Bohu.

Modlitbu, kterou nám dal Ježíš, odříkáváme tak často, že hrozí, že se z ní stane pouhá rutina. Otec John Gavin, SJ, s pomocí církevních otců tuto největší modlitbu znovu oživuje v knize *Mysteries of the Lord's Prayer: Wisdom from the Early Church* (Catholic University of America Press).

První dva svazky *Vězeňského deníku* kardinála George Pella (Ignatius Press) představily světovému publiku pravdu o tomto častokrát karikovaném muži: že je to křesťanský hrdina, jehož důstojnost, kterou projevoval i pod mimořádným tlakem, byla a je zakořeněna v jeho hluboké víře. Třetí svazek, který má vyjít v říjnu, završí pozoruhodnou trilogii, která cestou Prozřetelnosti vyrostla z obrovské nespravedlnosti.

Těší mě, že mi mnoho lidí řeklo, že pro ně byla má kniha *Not Forgotten: Elegies for, and Reminiscences of, a Diverse Cast of Characters, Most of Them Admireable* (Ignatius Press) „povzbuzením“ v těchto náročných časech. Doufám, že povzbudí i vás.

George Weigel
First Things
Přeložil Pavel Štíčka

George Weigel
spisovatel, životopisec Jana Pavla II.

JEŽÍŠ ROZDĚLIL SEDÍCÍM, KOLIK KDO CHTĚL

25. července 2021 – 17. neděle v mezidobí – Jan 6,1–15

Foto: gnuckx / flickr

Jan Zlatoústý

Takové učení je sice okouzliho, ale ještě více s nimi hnula znamení, což však znamená poněkud hrubější smýšlení. Protože znamení nebyla dána věřícím, ale nevěřícím, jak říká Pavel. Moudřejší byli ti, o kterých se říká, že žasli nad jeho učením. Proč však neříkají, jaká znamení viděli Ježíše konat? Protože tento evangelista se snaží většinu textu věnovat tomu, co Pán říká. Následuje: Ježíš vystoupil na horu a tam se posadil se svými učedníky. Vystoupil na horu na znamení toho, co se má stát. Na horu vystoupil i proto, aby nás naučil odpočinout si od víru a nepokojů světa. Vždyť na pěstování filozofie je vhodná samota. Následuje: Bylo krátce před židovskými velikonočními svátky. Všimni si, jak nám evangelista během celého roku neřekl o Kristových znameních víc než to, že uzdravil ochrnutého a syna královského úředníka. Proč tedy nevystoupil, aby oslavil sváteční den? Inu proto, že pomalu uvolňoval zákon, k če-

muž mu příležitost poskytla lehkomyšlnost Židů.

Proč se nemodlí, když má uzdravit ochrnutého, když křísí mrtvé nebo když tiší moře, ale tady se modlí a vzdává díky? Inu proto, že chce ukázat, že před jídlem je třeba vzdávat Bohu díky. A i z jiného důvodu se při menších příležitostech vroucně modlí: abys věděl, že se nemodlí, protože to potřebuje. Kdyby to totiž bylo nutné, modlil by se u těch větších záležitostí. Ale ty konáš ze své vlastní autority. Tady je zřejmé, že jeho modlitba znamená touhu sestoupit k nám. A ještě i proto, že tam byl přítomný celý zástup a bylo třeba jim ukázat, že přišel z Boží vůle.

Teofylakt

Když za ním Židé přišli, využil příležitost stáhnout se a zrušit Zákon. Naznačil tím, že když přišla pravda, obraz má ustoupit. Všimni si, že to nebyl Kristus, ale židovský svátek.

Augustin

Všimněme si tato slova. Bůh není takový, že by ho bylo možné vidět očima, a proto se ani jeho zázraky, kterými řídí svět a stará se o všechno stvoření, tolik necení, poněvadž se dějí neustále. Z tohoto důvodu si tedy některé nechal v záloze, aby je vykonal ve vhodnou dobu mimo obvyklý běh a pořádek přírody a aby tak vyvolaly údiv u těch, kterým už každodenní zázraky zevšedněly. Vždyť řízení celého světa je větší zázrak než nasycení pětitisícového zástupu pěti chleby. A přece se lidé nasycení podivují a řízení světa nikdo. Ne proto, že by to bylo větší, ale jen proto, že je to samozřejmé. A přece nestačí věnovat pozornost u Kristových zázraků jen tímto směrem. Když je Pán na hoře, je Boží slovo ve výškách. Neleží jen tak na zemi a nemá se bezstarostně obcházet.

V mystickém smyslu Pán nasatyl zástupy a vyšel na horu, protože takto to bylo o něm předpovězené: obklopí tě shromážděné národy, ale ty si sedni vysoko nad nimi. Proč však bylo řečeno: stáhl se? Protože pokud by nechtěl, nezmocnili by se ho. Když se tedy stáhnul do samoty, naznačil tím, že se nedá pochopit jeho výška. Když něčemu nerozumíš, říkáš: uniká mi to. A tak i Pán se utekl na horu sám, protože vystoupil nad hranici nebes.

Alcuin

Košé se používají k plnění služebních úkonů. Košé jsou apoštolové a jejich následovníci, kterými se sice nyní pohrdá, ale uvnitř se obcerstevují bohatstvím duchovních tajemství. Apoštolové prý byli koši, protože skrze ně byla hlášána víra ve svatou Trojici do čtyřech koutů světa. Nechtěl vytvořit nové chleby, ale rozmnožil přinesené, nezavrhl tak staré Písmo, ale otevřel ho a ozřejmil.

přeloženo, zpracováno a redakčně upraveno podle www.catena aurea.sk

PÁN NÁM NEPŘESTÁVÁ POSÍLAT ANDĚLY

V neděli 25. července se bude slavit první Světový den prarodičů a starých lidí. Svatý otec pro něj zvolil motto parafrázující Ježíšova slova z Matoušova evangelia: „Já jsem s tebou po všechny dny“ (srov. Mt 28,20). Papež připomíná, že podnětem k vyhlášení tohoto světového dne byla pandemie, která jak říká „přišla jako nečekaná a zuřivá bouře“ a dopadla nejtvrdějším způsobem právě na staré lidi, ať už v podobě nemoci samé, odchodu nejbližších nebo formou dlouhé izolace a osamělosti.

A v poselství této generaci pokračuje, neméně naléhavě: „Avšak i tehdy, když se všechno zdá být temné, jako v těchto měsících pandemie, Pán nám nepřestává posílat anděly, aby nás těšili v naší osamělosti a opakovali nám: ‚Já jsem s tebou po všechny dny.‘ Říká to tobě, říká to mně, nám všem. (...) Někdy budou mít tvář našich vnoučat, jindy příbuzných, dlouholetých přátel nebo těch, které jsme poznali právě v této těžké chvíli. V tomto čase jsme se naučili chápat, jak důležité jsou pro každého z nás návštěvy a objety.“

Papež vztahuje na nejstarší generaci Ježíšova slova, s nimiž vysílá své aposto-ly, aby mu získávali učedníky mezi všemi národy. A důrazně, dokonce dvakrát opakuje, co je úkolem prarodičů a všech lidí pokročilých let: „Poslouchejte dobře: Co je naším povoláním dnes, v našem věku? Strážet kořeny, předávat víru mladým a pečovat o nejmenší. Nezapomínejte na to! Nezáleží na tom, kolik je ti let, zda pracuješ či nikoli, zda jsi zůstal sám nebo máš rodinu, zda ses stal prarodičem mladý nebo v pokročilejším věku, zda jsi autonomní nebo potřebuješ pomoc, protože neexistuje žádný důchodový věk, kdy by se odcházelo od úkolu hlásat evangelium, od úkolu předávat tradice vnoučatům. Je třeba vydat se na cestu

Foto: Jiří Štáška / Člověk a Vira

a především vyjít sami ze sebe a podniknout něco nového.“

Musím říci, že právě tento důraz Svatého otce považujeme za nesmírně podstatný a krásný, kéž by tedy zakořenil v našich srdcích a v aktivním životě ve skutečích. Protože doba snad není zlá nebo horší než kdy jindy, ale absolutně zmatení jsou lidé v ní.

Tak třeba Klára. Dvacetšestiletý Klára studoval DAMU, označuje se za nebinární lesbu a chce být oslovován v mužském rodě. Čeká ho holt dvojité coming-out. A Konzervativní noviny připomněly, že v SSSR kdysi chtěli rozdojit kozla. Psal se rok 1963 a v Československé televizi vystoupil odborník na zemědělství ze Sovětského svazu Dmitrij Michajlovič Moskalkenko. Diváky tehdy šokoval informací, že po dvouměsíční masáži a napařování vemene se mu

s kolegy podařilo rozdojit kozla. Ten pak dával sklenku mléka denně. Transgender pár, který si pořídil dítě, se snaží o totéž, rozkojit muže, nyní tedy prý ženu. Video má přímo virální charakter. Byla jsem v Osvětimi, po páté v životě. Člověk by řekl, že už ho nic nepřekvapí, vezla jsem tam kamarádku, která má velký zájem o věci kolem. Věděla jsem z minulé návštěvy, že nás čeká průchod přes rám, stejný, jako je na letišti, abychom nenesly zbraně, nože, chemikálie... Fajn, stály jsme před branou, ona vešla a najednou se jí zmocnila vodní mlha. Dezinfekce. Když jsme pak prošly branou s nápisem o osvobozující práci, kterou vcházely miliony vězňů, průvodkyně sdělila: „První, co tady vězně čekalo, byla dezinfekce.“ A nálepku na oblečení jsme měly taky.

-zd-